

ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਕੁੱਝ ਫੁਲ

ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ , ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਲੈਕੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਇਆ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਭਵਿਖਵਾਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਆਗਮਨ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਬੜੇ ਲੰਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਲਖ ਬ੍ਰਹਮੇ, ਮਹੇਸ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਉਸਦੇ ਆਗਮਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਤਰਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਵਿਖ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਆਗਮਨ ਬਾਰੇ ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲੀਆਂ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਅਰਪਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਰਿੱਗਵੇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਤੇ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਅਜ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਲਿਖਿਆ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਸਤਿਗੁਰੂ, ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ , ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਾਵਨ ਆਗਮਨ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਵਿਸਮਾਦਤ ਰੰਗਤ, ਨੂਰੀ ਝਲਕਾਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਬੁਕੇ ਨੂੰ ਰਿਗ ਵੇਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੋਇਲ ਕੂਕ, ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਇਉਂ ਬਿਖੇਰੀ ਹੈ:

ਬੀ ਚਕ੍ਰਮੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਏਸ ਐਤਾਨ ਕ੍ਰਿਰਤਾਏ ॥

ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਸ ਅਸਮਾਨ ਧੱਰੁਵਾ ਸੁਅਸਏ ॥

ਕੀਰ ਰਾਜੁ ਜਨਮ ਉਰਸੁ ਜਨਮਾ ਚਕਾਰ ॥

[ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਸ ਜਾਮੇ ਦੇਹੀ ਨੁਮਾ ਰੂਪਧਾਰੀ ਹੋਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ, ਸੰਸਾਰ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਧਰਮ ਪਰਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ॥]

ਅੱਗੇ ਚਲਕੇ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰੰ ਵਰੰ ਸਕਲਾਦ ਹੇਤੂ ॥
ਹੇਹ ਸਨੱਸਤ ਜਗਤਾ ਵਰ ਵੇਦੀ ਕੇਤੰ ॥

[ਸਰਬ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਗੁਰੂ ਆਵੇਗਾ, ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਧਰਮ,
ਕਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਨਾਨਕ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ
ਉਹ ਬੇਦੀ ਬੰਸ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।]

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਗ ਵੇਦ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਨੂੰ ਜਿਤਨਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ, ਦਰਜ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਕਿਉਂਜੁ ਉਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਇਹੋ ਅਲੰਕਾਰ ਵਰਤ ਲਿਆ । ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹੀ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੀਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅਟੱਲ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਗੀਤਾ ਦੇ ਚੌਥੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅਟਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਉਂ ਪਰਸਾਰ ਹੈ :

ਯਦਾ ਯਦਾ ਹਿ ਪ੍ਰਮੱਸਯ ਗਲਾਨਿਰ ਭਵਤਿ ਭਾਰਤ॥
ਅਭਿਯੁਥਾਨਮ ਪ੍ਰਮੱਸਯ ਤਦਾਤਮਾਨੰ ਸ੍ਰਿਜਾਮ ਅਹੰ॥
ਪਰਿਤ੍ਰਾਣਾਯ ਸਾਧੂਨਾਂ ਵਿਨਾਸ਼ਯ ਦੁਸ਼ਕ੍ਰਿਤਾਮ॥
ਪ੍ਰਮ ਸੰਸਥਾਪਨਾਰਥ ਸੰਭਵਾਨੀ ਯੁਗਹ ਯੁਗਹ॥

[ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਅਤੇ ਅਧਰਮ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦੋਂ ਤਦੋਂ ਮੈਂ ਧਰਮ ਪੁਰਸ਼ਾਂ (ਸਾਧੂਆਂ) ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਆ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਭਗਤ ਦੋਖੀਆਂ ਤੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।]

ਪਰ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਬ ਆਪ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਸਗੋਂ ਆਪਣਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ, ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ

ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ: “ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੱਗ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ” ਨਾ ਕਿ ਆਪ ਆਇਆ । ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ “ਇਹ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਭ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ” ਅਤੇ “ਧਰਮ ਹੇਤ ਗੁਰਦੇਵ ਪਠਾਏ ॥”

ਵਿਸ਼ਵ ਤਕ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਰਿਗ ਵੇਦ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਅਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੇ ਭਵਿਸ਼ਯਤੀ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁਲ ਇਉਂ ਬਿਖੇਰੇ:

ਧਰਾਭਾਰੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਵਾ ਕਲੀ ਕ੍ਰਿਤਮ ਮਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤਯ॥
ਏਵੰ ਵੈ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚੂਰਯੰ ਭਵਿਸ਼ਯਤੀ ਜਦਾ ਕਲੌ॥
ਤਦਾ ਵੈ ਲੋਕ ਰਖਿਯੰ ਮਲੇਛਾਨਾਂ ਨਾਸ਼ ਹੋਤਵਾ॥
ਪਚਮੇ ਮੇਤੂ ਸੁਭਦੇਸ਼ੋ ਵੇਦੀ ਵੰਸ਼ ਚ ਨਾਨਕ॥
ਨਾਮਨਾ ਚ ਭਵੁਰਾਜ ਰਿਸ਼ੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੇਕ ਮਾਨਸਾ॥
ਭਵਿਸ਼ਯਤੀ ਕਲੌ ਸਕੰਧ ਤੱਤਵ ਵਿ੍ਤ ਕਲਯਾਹਰੇ॥

[ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਧਰਮ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਨਿਗਮ ਦਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ,
ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ , ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਿਆਸਰੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁਕਣ ਲਈ
ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੇਦੀ ਬੰਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਰਾਜ ਰਿਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ
ਹੋਵੇਗਾ।]

ਤੇ ਅਗੇ ਚਲਕੇ ਫੇਰ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸਾਰ ਦੁਲਨ ਪਤਿਸੰਗਤਿ
ਪੁਨਹ ਮਲੇਛਾਨਾ ਹਰੇ ਨਸਿਅਤੀ ਸਕਲੰ ਧਰਮ ਤੱਤਵੋਪਦੇਸ॥
ਤੇ ਲੋਪ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੰ ਮਾਂਗਣੈ ਯੇ ਗ੍ਰਿਹੀ ਸ਼ਯਤੀ ਭ੍ਰਮਿਮ
ਤਵੈ ਰਾਜ ਕਰੰ ਸਾਯਤੀਂ ਤਸਿਅੰ ਸਿਖਨ ਸਰਿਤਾ॥
ਧਰਮੇਣ ਰਾਜਯਾ ਸਿਸਿਚੰ ਤੇਸਾ ਰਾਜਯਾ
ਤਮਰੇ ਕਾਲੇ ਮਲੇਛਾਗੋ ਮੁਖ ਨਿਪਾਦ॥

[ਉਹ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ , ਰਾਜ ਰਿਸ਼ੀ , ਪਾਪੀਆਂ ਤੇ ਮਲੇਛਾਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਕੇ

ਸੱਚ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਰਾਜ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਿਸ ਉਪਰ ਪਏਗੀ ਉਸ ਦੀ ਜੈਜੈਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ । ਉਸ ਰਾਜ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਸਾਜੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਂਸੂਰਬੀਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਮਲੇਛਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣਗੇ।]

ਜਿਵੇਂ ਇਥੇ ਰਿਸ਼ੀ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਰਾਜ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਵੀ ਕਲਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਰਾਜਾ-ਜੋਗੀ ਕਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਪਰਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੋਮਾਂ ਹੈ । ਉਸਨੂੰ ਜੋਗੀ, ਜੰਗਮ, ਇੰਦਰ ਆਦਿਕ ਦੇਵਤੇ, ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਆਦਿਕ ਭਗਤ ਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਜਨਕ ਵਰਗੇ ਰਾਜੇ, ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ, ਸ਼ਿਵਜੀ, ਯੂ ਆਦਿਕ ਭਗਤ ਜਿਸ ਦੀ ਪਰਮ ਸੱਤਿਆ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਥਕਦੇ ਮੈਂ ਉਸ ਰਾਜਾ-ਜੋਗੀ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ:

ਗਾਵਉ ਗੁਨ ਪਰਮ ਗੁਰੂ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਦੁਰਤ ਨਿਵਾਰਣ ਸਬਦ ਸਰੇ ॥
ਗਾਵਹਿ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਮਤਿ ਸਾਗਰ ਜੋਗੀ ਜੰਗਮ ਧਿਆਨੁ ਧਰੇ ॥
ਗਾਵਹਿ ਇੰਦ੍ਰਾਦਿ ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦਿਕ ਆਤਮ ਰਸੁ ਜਿਨਿ ਜਾਣਿਓ ॥
ਕਬਿ ਕਲ ਸੁਜਸੁ ਗਾਵਉ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਜਿਨਿ ਮਾਣਿਓ ॥੨॥
ਗਾਵਹਿ ਜਨਕਾਦਿ ਜੁਗਤਿ ਜੋਗੇਸੁਰ ਹਰਿ ਰਸ ਪੂਰਨ ਸਰਬ ਕਲਾ ॥
ਗਾਵਹਿ ਸਨਕਾਦਿ ਸਾਧ ਸਿਧਾਦਿਕ ਮੁਨਿ ਜਨ ਗਾਵਹਿ ਅਛਲ ਛਲਾ ॥
ਗਾਵੈ ਗੁਣ ਧੋਮੁ ਅਟਲ ਮੰਡਲਵੈ ਭਗਤਿ ਭਾਇ ਰਸੁ ਜਾਣਿਓ ॥
ਕਬਿ ਕਲ ਸੁਜਸੁ ਗਾਵਉ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਜਿਨਿ ਮਾਣਿਓ ॥੩॥

ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਆਦਿ ਦਾ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਖਿਆਤ, ਪਰਤੱਖ, ਉਸ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ:

ਗੁਰੂ ਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਗੁਰੂ ਰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰ ਦੇਵ ਮਹੇਸ਼ਵਰਾ॥
ਸਾਖਿਆਤ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਤਪੱਸਵੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮਹ॥

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਜਯ ਹੋਵੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਜਯ ਹੋਵੇ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਜਯ ਹੋਵੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਜਯ ਹੋਵੇ
ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਫੁਲ ਪੈ ਵਰਦੇ - ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਜਯ ਹੋਵੇ
ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਜਯ ਹੋਵੇ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਜਯ ਹੋਵੇ - ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਜਯ ਹੋਵੇ

ਕੇਵਲ ਵੇਦਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਦੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਗਾਏ ਸਗੋਂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਪੁਸ਼ਪ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਪਾਤੰਜਲ ਸਿਮਰਤੀ ਅਜ ਤੋਂ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ , ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਲਜੁਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਭਵਿਖਵਾਣੀ ਨੂੰ ਹੀ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਹ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਆਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਜਪਾਏਗਾ:

ਵਾਹਯੰਤੀ ਕਾਰਯੰਤੀ ਜਦੁਪਤੀ ਆਦਿਕ
ਇਤੀਵਾਹ ਬ੍ਰਹਮਾਦਯ ਤੇਸ਼ਾ ਗੁਰਾ ਇਤੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥

ਪਾਤੰਜਲੀ ਸਿਮਰਤੀ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਜੋ ਉਸਤੋਂ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਿਧੇ ਤੇ ਸਰਲ ਵੀਚਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਤੇ ਅਮਬਰੀਕ ਰਿੱਖੀ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਦਰਜ ਹੈ । ਅਮਬਰੀਕ ਰਿੱਖੀ ਜੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਵਾਲ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਆਪ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਲੜੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਤਦਾ ਨਾਮਾਵਤਾਰੋਂ ਮੇ ਪਾਚਾਨੇ ਸਾਮਯਤੀ ਧਰੁੱਵੇ
ਕਲਦੇਸ਼ ਹਿਤ ਗਿਆਨ ਲੋਕ ਸਯੋਧਾਰ ਹੇਤਵੇ॥

[ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਪਾਪ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਭੁਲ ਜਾਣਗੇ
ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਜਨਮ ਧਾਰ ਕੇ ਆਵਾਂਗਾ
ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ੀ ਅੰਬਰੀਕ ਜੀ ਨੇ
ਇਉਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ - ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਆਪਜੀ ਦਾ ਉਦੋਂ ਕੀ ਨਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ?
ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਇਉਂ ਉਤਰ ਦਿਤਾ:]

ਕਸ਼ੱਤਰੀਯ ਸਕੁੱਲ ਭੁਤਵਾ ਨਾਨਕ ਕੇਤੀ ਨਾਨਮੰ
ਲੋਕ ਸ਼ਰੀਰੱਖਸ਼ ਵਾਰਥਿਯੰ ਵਖਸ਼ਯ ਸਿਧ ਪੰਥ ਤੀਰਾਣਮ॥

[ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਰਖਾ ਕੇ ਸੂਰਜਬਾਂਸੀ ਖਤਰੀ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਾਂਗਾ
ਅਤੇ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਧ ਪੰਥ ਭਾਵ ਸਿਧੇ ਰਾਹੇ ਪਾਵਾਂਗਾ।]

ਇਤਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ:

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸਤਤੰ ਕ੍ਰਿਤੰ ਸਾਮਗਾਮੀ
ਸ੍ਰੀ ਅਸੱਤ ਸ੍ਰੀ ਅਸੱਤ ਸ੍ਰੀ ਅਸੱਤ॥

[ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ।
ਉਹ ਨਿਸਚੇ ਆਵੇਗਾ, ਨਿਸਚੇ ਆਵੇਗਾ, ਨਿਸਚੇ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਆਵੇਗਾ।]

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੁਸਲਿਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ।
ਕੁਰਾਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੂਜਾ ਦਰਜਾ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਕ ਹਦੀਸ ਹਬੀਬੀ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ
ਉਨਸ ਨੇ ਇਉਂ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:

" ਮੈਂ ਸਚ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾਵੰਦ ਤਾਅਲਾ
ਆਪ ਨਾਨਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਉਮਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ।"

ਕਲਾ ਕਾਲਾ ਰਸੂਲਲਿਲਾ, ਸੋ ਲਿਲਾਹੂ ਸਲਾਏ ਵ-ਸਲਮ॥
ਲੋ ਆਖਰੇ ਤਿਇਜ਼ਮਾਨਾ ਨਾਨਕ ਇਨਸ਼ਾ ਅੱਲਾ॥

ਅਲ ਹੁਕਮੇ ਅਲਉਮਤੀ ਫਿਤਾਏ ਆਬੋ ਆਈਨ॥

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਲੀ ਅਲਹ ਪੀਰ ਨਿਆਮਤਉਲਾ ਸ਼ਾਹ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਬੜੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸਾਈਂ ਲੋਕ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕੁਰਾਨ ਵਾਂਗੂੰ ਪਾਕ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਨੇ ਭਵਿਖ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਸਚ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਆਪ ਜੀ ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਪਾਂਚ ਸੱਦ ਹਸੁਤਾਦ ਹਿਜਰੀ ਆ ਜ਼ਮਾਨਾ ਗ਼ਫ਼ਤਾਸੁਦ।

ਨਿਹਮਤੁਲਾ ਰਾ ਚੂੰ ਅਗਾਹੀ ਸੁਦ ਅਸਰਾਰੇ ਹੱਕ॥

ਭਾਵ: ਸਚੇ ਅਲ੍ਹਾ ਤਾਲਾ ਦੇ ਭੇਦ ਦਸਣ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਕੁਰਾਨ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਭੇਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਅਜ ੫੦੮ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ:

ਬੂਦ ਨਾਨਕ ਆਰਫੇ ਮਰਦੇ ਖੁਦਾ।

ਰਾਜ ਹਾ ਏ ਮਾਰਫਤ ਜੁ ਰਾਹ ਕੁਸ਼ਾ।

ਲੋਕਿਨ ਈਂ ਮਰਦੇ ਖੁਦਾ ਅਹਿਲੇ ਸ਼ਫ਼ਾ।

ਕਿਰਦ ਕੌਮੇ ਕਿ ਜ਼ੋਬ ਹਾਏ ਜ਼ਾਰ ਹਾਂ॥

ਭਾਵ: ਖੁਦਾ ਮਰਦ ਨਾਨਕ ਆਵੇਗਾ, ਆਖ਼ਿਰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਹੜਾ ਕੁਦਰੱਤ ਦੇ ਗੁਝੇ ਭੇਦ ਖੋਲੇਗਾ, ਜਿਹੜੇ ਭੇਦ ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਮਰਦ-ਏ-ਖੁਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਦਵਾ ਬਣ ਕੇ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾਨਕ ਇਕ ਕੌਮ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗੀ।

ਪੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਗਲ ੫੦੨ ਹਿਜਰੀ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ੨ ਸ਼ਵਾਲ ੮੭੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਸੋ ਇਹ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ੨੬੫ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਪੀਰ ਜੀ ਅਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਬਰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਗਰਦਦ ਅਜ਼ਰੂਏ ਚੰਦ ਰੋਜ਼।

ਦਰ ਜ਼ਮਾਨਸ਼ ਏਕ ਫ਼ਕੀਰਸ਼ ਅਜ਼ ਸਾਲਕਾ ਪੈਦਾ ਸ਼ਵੱਦ॥

ਨਾਮ ਓ ਨਾਨਕ ਬੂਦ ਆਰਦ ਜਹਾਂ ਪਾਵੈ ਰਜ਼ਊ।

ਗਰਮ ਬਜ਼ਾਰੀ ਫ਼ਕੀਰਸ਼ ਪੈ ਕਰਾਂ ਪੈਦਾ ਸ਼ਵੱਦ॥

ਭਾਵ: ਬਾਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਫ਼ਕੀਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਧੁਰੋਂ ਹੀ ਪੈਗੰਬਰ ਹੋ ਕੇ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਨਾਨਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਮੁਲਕ ਦੇ

ਦਰਮਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟੇਗਾ ਪਰ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਪਸਰ ਜਾਏਗੀ। ਉਹ ਇਕ ਕੌਮ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਸਿੰਘ ਅਖਵਾਉਣਗੇ।

ਪੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੱਪ ਅਸਥਾਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਤੋਂ ਗਿਲਗਿਤ ਨੂੰ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਬੰਡੀਪੁਰੇ ਤੋਂ ਸੁਨਮਰਗ ਪਹਾੜ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਫਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਲਿਖੀ। ਆਪਨੇ ਗੁਫਾ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਪਰ "ਬੁਦ ਨਾਨਕ", ਭਾਵ "ਨਾਨਕ ਆਵੇਗਾ" ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਥੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ੪੩੫ ਹਿਜਰੀ ਸੰਮਤ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਤੋਂ ਇਹ ਗੁਫਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਗਮਨ ਤੋਂ ੪੩੮ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਮਰ ਹੀ ਕਈ ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਪੀਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਖਿਰ ਜਦੋਂ ਉਹੀ ਬਾਬਾ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੀਰ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਵੀ ਉਹ ਗਏ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਕਥਨੀ 'ਬਾਬੇ ਬਾਝ ਨਾ ਖਾਲੀ ਜਾਈ' ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਨੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹਰ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਤੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਚੇ ਨਾਮ ਦੀ ਗੂੰਜ ਅਤੇ ਅਨਾਹਦ ਧੁੰਨੀ ਸਭ ਪਾਸੇ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜ ਤਕ ਗੂੰਜਦੀ ਹੈ।

ਅਜ ਸੰਸਾਰ ਬਰੂਦ ਦਾ ਲਾਵਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਸੰਤੋਖ ਕਿਧਰੇ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੇਸ ਤਕੋ, ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਤਕੋ; ਇੰਪੀਰੀਅਲਿਜ਼ਮ ਤਕੋ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਜ਼ਮ ਤਕੋ, ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਸੰਸਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਭੇਦ ਮੈਨੂੰ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਰਬਿੰਦਰਾ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਆਰਤੀ (ਗਗਨ ਮੈ ਥਾਲ...) ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁਖਤਾ ਦਾ ਗੀਤ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਅਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਿਤੇ ਪੱਥ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਭ ਤਕ ਪੁਚਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਾਡੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਹੈ, ਜਿਸਤੋਂ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਜਾਣ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਅਜ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਪਰਚਾਰ ਦਾ ਹਰ ਸਾਧਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਅਸੀਂ ਹਰ

ਦੁਖੀ, ਦੀਨ, ਮਜ਼ਲੂਮ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਸਜ਼ਾਦਾਰ, ਕਸੂਰਵਾਰ ਤੇ ਮੁਜਰਿਮ ਗਿਣੇ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਭਵਿਖ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਪਰ ਉਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋੜ ਹੈ ਆਪਾ ਸੁਆਰਨ ਦੀ। ਇਹ ਸਿਖੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਬਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਮਨੁਖਤਾ ਵਿੱਚ।

ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲੀਆਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਗੁਲਦਸਤੇ ਵਿੱਚ ਇਕਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਉਪਮਾਂ ਰੂਪ ਫੁਲ ਇਕਠੇ ਕਰਨ ਦਾ।

